

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ОЧИМА СТУДЕНТІВ: РОЗУМІННЯ І НЕРОЗУМІННЯ

ACADEMIC INTEGRITY BY STUDENTS' EYES: UNDERSTANDING AND MISUNDERSTANDING

Статтю присвячено аналізу розуміння і нерозуміння українськими студентами академічної доброчесності. Мета статті – дослідити розуміння студентами академічної доброчесності шляхом анкетування. Робота досліджує ставлення студентів до різних питань академічної доброчесності задля її формування у закладах вищої освіти для магістрів із метою запобігання плагіату в магістерських дипломних роботах. У роботі підкреслюється, що запобігання академічної недоброчесності й протидії плагіату сприяє не лише розуміння магістрами основних термінів, видів електронних програм перевірки на плагіат, а й знання різноманітних нормативних документів (кодексів, положень). Задля розуміння протидії академічної недоброчесності і плагіату досліджено конкретні приклади боротьби з академічним шахрайством в університетах за кордоном: у Лондонському університетському коледжі Великої Британії, у Каролінському медичному університеті Швеції. Наше анкетування магістрів спрямовано на те, щоб з'ясувати, чи розуміють студенти, що таке академічна доброчесність, плагіат, яким він буває, які є програми для його виявлення, що робити з текстом після перевірки на плагіат, які покарання існують за плагіат, які бувають причини, що спонукають студентів до академічної недоброчесності й плагіату. Емпіричну основу нашого дослідження склали дані анкетування студентів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, анкета проводилася в онлайн-формі за допомогою сервісу Google. Загалом, в анкетуванні взяли участь 40 студентів-магістрів. Результати анкетування свідчать про те, що, на жаль, більшість студентів не вважають плагіат шахрайством. На їхню думку, розміщення тексту в Інтернеті робить його загальним і доступним для всіх, тобто «нічим», тому й академічна недоброчесність, і плагіат у студентському середовищі більшістю студентів сприймаються як норма. Отож, ми дійшли висновку, що для формування академічної доброчесності студентів

необхідно впроваджувати комплекс різноманітних заходів.

Ключові слова: студент, академічна доброчесність, плагіат, анкетування, онлайн-форма.

The article is devoted to the analysis of understanding and misunderstanding by Ukrainian students of academic integrity. The purpose of the article is to investigate students' understanding of academic integrity through the questionnaire. The paper investigates students' attitude to various issues of academic integrity for its development in higher education institutions for Masters, to prevent plagiarism in Masters' theses. The paper emphasizes that the prevention of academic dishonesty and counteraction to plagiarism help Masters understand not only the basic terms, types of electronic plagiarism testing programs, but also be familiar with various regulations as codes, set of laws. In order to understand the prevention of academic dishonesty and plagiarism, the specific examples of confrontation to academic fraud in universities abroad have been studied: in the UK at the University College London, in Sweden at Karolinska Institutet Medical University. The Masters' questionnaire was aimed at finding out whether students understand what academic integrity is, what plagiarism is, what programs exist to detect plagiarism, what to do with the text after plagiarism testing, what possible punishments exist for plagiarism, what are the reasons that motivate students to academic dishonesty and plagiarism. The empirical basis of the study was students' questionnaire data in H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, the survey was conducted online using the Google forms. 40 Masters took part in the survey. The results of the survey show that, unfortunately, most students do not consider plagiarism a fraud. They think, posting a text on the Internet makes it common and accessible to all, it means the text is "nobody's", and academic dishonesty and plagiarism in the student environment is accepted by most students as the norm. So, we came to the conclusion that in order to develop the students' academic integrity it is necessary to implement a set of various procedures.

Key words: student, academic integrity, plagiarism, questionnaire, online form.

УДК 174.7:378.014.61
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.71>

Костікова І.І.,

докт. пед. наук, професорка,
завідувачка кафедри теорії
і практики англійської мови
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Дорожко А.О.,

аспірантка кафедри освітології
й інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми в загальному вигляді.

У закладах вищої освіти України питання академічної доброчесності студентів є досить гострим [5]. З огляду на це, виникла необхідність у дослідженні того, як українські студенти розуміють саме поняття академічної доброчесності.

Загальновідомо, що в англійському науковому дискурсі, звідки і походить цей термін, використовується поняття «academic integrity», яке у науковому українському дискурсі перекладається як «академічна доброчесність». В українській науці лише формується досліджувана термінологія, тому різні вчені використовуються різні трак-

тування. Трактують цього терміна спирається на відповідні закони, постанови, норми, правила здійснення наукової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Безумовно, провідним нормативним документом з академічної доброчесності стала праця Т. Фішмана «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» при Міжнародному центрі академічної доброчесності у Ратлендському інституті етики, в Університеті Клемсон (Південна Кароліна, США) [4]. Цей нормативний документ перекладено багатьма мовами світу, він став основоположним у дослідженнях академічної доброчесності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз робіт закордонних учених [6; 7; 8] свідчить про широкий науковий резонанс цього питання в академічних колах. Українські дослідники лише почали вивчати його засади [1]. Не вирішеним досі питанням залишається вивчення ставлення українських студентів до різних питань академічної доброчесності задля її формування.

Мета статті – дослідити розуміння студентами академічної доброчесності шляхом анкетування задля виявлення причин її порушення.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що в науковому дискурсі академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти основоположним цінностям, як-от чесність, повага, відповідальність тощо. До порушень цих цінностей уналежнюють: використання тексту автора без посилання на нього; фальсифікацію тексту; плагіат як запозичення ідеї або тексту іншої особи і представлення їх як власних; придбання у третіх осіб результатів наукової діяльності та презентація їх як особистих досягнень. Ми впевнені, що різні форми академічного шахрайства у закладах вищої освіти використовуються для імітації науково-дослідницької діяльності, що підриває авторитет науки і досліджень загалом, знецінює їх [2].

На наше переконання, необхідно сказати кілька слів про новий вид шахрайства: студенти купують дипломні роботи у фірмах, що надають «консультаційні освітні послуги». На наш погляд, стосовно таких фірм також необхідно посилити законодавство, запровадивши адміністративні санкції, тому що студент, видаючи таку «наукову» роботу як власну, свідомо вводить викладача в оману, а цей вид шахрайства засуджується в кодексах етики всіх закладів вищої освіти.

На наш погляд, запобіганню академічної недоброчесності й протидії плагіату сприяє не лише розуміння магістрами основних понять, опанування електронних програм перевірки на плагіат [3], а й знання різноманітних кодексів і положень закладу вищої освіти.

Як правило, зазначені документи містять зобов'язання про дотримання загальноприйнятих морально-етичних норм і недопущення виявів академічного шахрайства, у них чітко описані конкретні санкції за відходження від прийнятих етичних норм. Наведемо приклад кількох нормативних документів: Кодекс академічної доброчесності ХНПУ імені Г.С. Сковороди (http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normalat_dokum/Piojenn/Kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf), Положення про комісію з питань академічної доброчесності ХНПУ імені Г.С. Сковороди (http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normalat_dokum/polozh_komissiya_akadem_dobrochesnist.pdf), Етичний кодекс ХНПУ імені Г.С. Сковороди (<http://hnpu.edu.ua/>

[sites/default/files/files/Normalat_dokum/Piojenn/Etuchnyi_kodeks.pdf](http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normalat_dokum/Piojenn/Etuchnyi_kodeks.pdf)), Система забезпечення академічної доброчесності у ХНПУ імені Г.С. Сковороди (http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Nauka/Zabezpechennia_acad_dobrochesnosti.pdf).

Задля розуміння протидії академічній недоброчесності і плагіату ми дослідили конкретні приклади боротьби з академічним шахрайством в університетах за кордоном. Розглянемо найбільш поширені стратегії боротьби з виявами студентами несумлінності в науковій діяльності.

Так, наприклад, у Лондонському університетському коледжі (University College London) практикується покарання за академічну недоброчесність зниженням балів, повторним проходженням курсу або відрахуванням. Студентів коледжу заздалегідь попереджають про заборону вчиняти такі дії, як копіювання інформації з електронних джерел із метою формування частини дипломної роботи; використання чужої роботи як власної; переробка есе або практичної роботи інших авторів або власної (самоплагіат); користування послугами співробітників професійних фірм, а також окремих осіб у «допомозі» підготувати роботу замість студента; підготовка частини роботи, заснованої на чужих ідеях (без коректних посилань на них). Також студенти чітко поінформовані про правила цитування (<https://www.ucl.ac.uk/students/exams-and-assessments/academic-integrity>).

Ученими у Великобританії розроблена система національних штрафних тарифів за плагіат у студентських роботах (http://timeshighereducation.co.uk/Journals/THE/THE/17_June_2010/attachments/Plagiarism_Reference_Tariff.pdf). Розробка системи штрафів викликана невідповідністю покарань за плагіат у різних вищих навчальних закладах Великобританії. Така практика є надзвичайно суворою в покаранні за академічне шахрайство. Вона спрямована на більш сувору послідовність у регулюванні академічного шахрайства. Проте система тарифів покарань задумана як орієнтир, а не директива.

У Каролінському медичному університеті (Karolinska Institutet Medical University) Швеції також чітко прописані санкції за плагіат (<https://staff.ki.se/plagiarism-checks-in-doctoral-education>). Студентам так само заздалегідь пояснюється, що дипломна робота не може мати несанкціоноване копіювання розділів чужого тексту, подання їх як власної роботи. Усі дипломні роботи студентів перевіряються на предмет оригінальності через електронні програми виявлення плагіату Urkund and iThenticate, які популярні у Швеції.

Національне агентство вищої освіти Швеції в щорічних звітах надає дані про зростання кількості дисциплінарних заходів, які вживаються у разі плагіату. Усе більша кількість закладів вищої освіти дотримуються принципу профілактики та

запобігання академічного шахрайства (https://medarbetare.ki.se/media/27035/download?_ga=2.246125380.1715727807.1626085031-1675945466.1626085031).

На наш погляд, вдалою є практика, коли на сайтах багатьох закладів вищої освіти розміщені пам'ятки з методичними вказівками, які роз'яснюють студентам вимоги до академічної наукової роботи, порядку її виконання і коректного цитування першоджерел (<https://www.plagiarism.org/preventing-plagiarism>). Як приклад вітчизняного закладу наведемо документ «Декларація про дотримання академічної доброчесності в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди» (http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada_molod_vchen/deklaraziya%20pro%20dotrymannya%20akademichnoyi%20dobrochesnosti.pdf)

У вітчизняних закладах вищої освіти (за даними офіційних сайтів) відрахування за плагіат практикується вкрай рідко, тому ще це вже крайній ступінь шахрайства. Загалом, застосовуються такі санкції, як зниження оцінки за дипломну роботу, повернення на доопрацювання тощо.

Отже, аналіз конкретних заходів боротьби з плагіатом у різноманітних закладах вищої освіти виявив їх розподіл на поблажливі й суворі. До перших належить роз'яснення, профілактика, запобігання, попередження, до других – посилення відповідальності за плагіат, система штрафів, відрахування.

Як показує наш досвід, основна увага під час написання дипломної роботи в магістратурі приді-

ляється питанням плагіату. Під поняттям «плагіат» прийнято розуміти запозичення наукових ідей без посилання на першоджерело автора, привласнення чужих результатів дослідження, використання текстів без коректного зазначення джерела запозичення тощо.

Під час анкетування магістрів ми хотіли з'ясувати, чи розуміють студенти, що таке плагіат, яким він буває, які є програми для його виявлення, що робити з текстом після перевірки на плагіат, які можливі покарання за плагіат, які є причини, що спонукають студентів до академічної недоброчесності, плагіату. Емпіричну основу нашого дослідження склали дані анкетування студентів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Анкета проводилася в онлайн-формі за допомогою сервісу Google. Участь в анкетуванні була добровільною, посилання на анкету розміщувалося в групах студентів різних факультетів. Загалом, в анкетуванні взяли участь 40 студентів-магістрів. Наводимо деякі відповіді на запитання (рис. 1).

На нашу думку, нерозуміння студентами сутності поняття академічної доброчесності та незнання ними її засад, видів, типів, систем перевірки, подальшого опрацювання тексту, нерозуміння поняття плагіату та покарань за нього є основними проблемами. На жаль, іноді написання дипломної роботи магістрами спрямоване не на виконання наукового чи дослідницького завдання, а лише на отримання формальних результатів, що підлягають контролю й оцінюванню.

Рис. 1. Відповіді студентів на запитання анкети

На наш погляд, уникати виконання наукового завдання студенти можуть через те, що вони не знають і не розуміють, що копіювання тексту з інтернету не є науковим чи дослідницьким пошуком. Вони звикли так робити ще зі школи. У закладі вищої освіти наукова діяльність не набуває для студентів особистісного сенсу, вони не розуміють того, де, коли, як вони можуть використовувати її в житті або професії, навіщо їм потрібні результати власної наукової праці.

Отож, академічну недоброчесність можна розглядати як симптом, що відображає невідповідність традиційних форм оцінювання і контролю наукового завдання актуальній ситуації в освіті, суспільстві, житті. Таким чином, педагогічні вимоги оцінювання та контролю суперечать особистим намірам студентів, їхнім цілям, можливостям або викликають внутрішнє неприйняття, нерозуміння.

Так, на наш погляд, назвемо дві основні причини незацікавленості адміністрацій закладів вищої освіти і викладачів, студентів у виявленні й оприлюдненні фактів плагіату: на верхньому рівні – прагнення керівництва зберегти «обличчя» університету, репутацію, а також студентський контингент як основу фінансового благополуччя закладу вищої освіти; на нижньому – небажання викладачів виділяти безоплатно додатковий особистий час на повторну перевірку робіт, у яких виявлено плагіат; нерозуміння студентами цінності власної наукової роботи.

Висновки. Більшість студентів, які брали участь у дослідженні, на жаль, не вважають плагіат шахрайством. На їхню думку, розміщення тексту в Інтернеті робить його загальним і доступним для всіх, до того ж тексти багаторазово повторюються, що теж, на їхній погляд, робить їх «нічимі». Таким чином, на думку студентів, часткове або повне копіювання чужих робіт дозволяє їм знизити часові та інтелектуальні витрати на виконання наукової роботи.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що академічна недоброчесність і плагіат у студентському середовищі більшістю студентів сприймається як норма. Ми переконані, що для боротьби з академічною недоброчесністю студентів необхідно проводити комплекс заходів, який має включати не тільки роз'яснення, запобігання, попередження, строгий контроль, а й неминуче покарання. *Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі вважаємо обґрунтування педагогічних умов і технології формування*

академічної доброчесності магістрів у закладах вищої педагогічної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. За заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016, 234 с. URL: https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
2. Дорожко А.О. Стан і проблеми академічної доброчесності та причини її порушення. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*, 2021. № 194. С. 204–208. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-204-208>
3. Дорожко А.О. Поняття академічного плагіату у вищій педагогічній освіті. *Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян* (Республіка Польща, Варшава, 02.03 – 09.04.2020). Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2020, с. 60-63. URL: https://www.iiasc.org/wp-content/uploads/2020/05/iiasc_academic_integrity_04_2020-1.pdf
4. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Переклад з англійської. Видання друге. Міжнародний центр академічної доброчесності. Ред. Тедді Фішман. Університет Клемсон. 1999. URL: https://live-academicintegrity.pantheonsite.io/wp-content/uploads/2019/04/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf
5. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/57798/
6. Cole M. T., Shelley D. J., Swartz L. B. In Re Launching a New Vision in Education and e-Learning: Fostering a Culture of Academic Integrity in e-Learning. *KES SEEL-18 2018: Smart Education and e-Learning*. Ed. by V. Uskov, R. Howlett, L. Jain, L. Vlacic. Basel: Springer Nature Switzerland AG, 2018. P. 151–164. URL: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/4wRkD687/>
7. Denisova-Schmidt E. The challenges of academic integrity in higher education: Current trends and outlook. Boston, 2017. 33 p. URL: https://www.bc.edu/content/dam/files/research_sites/cihe/pubs/CIHE%20Perspective/Perspectives%20No%205%20June%2013%2C%202017%20No%20cropsFINAL.pdf
8. Peled Y., Eshet Y., Barczyk C., Grinautski K. Predictors of Academic Dishonesty among Undergraduate Students in Online and Face-to-Face Courses. *Computers and Education*. 2018, № 131. P. 49–59. DOI:10.1016/j.compedu.2018.05.012